

1.Lekcija

Riskirati gubitak prijatelja - ili prekršiti pravilo?

Posvuda smo suočeni s dilemama

Ova tablica sažima informacije koje su nastavniku potrebne za planiranje i izvođenje lekcije. Razvijanje kompetencije izravno upućuje na ODGLJP. Cilj učenja pokazuje što učenici znaju i razumiju. Zadatak (zadaci) koji se daju učenicima, uz metodu, bitni su sastavni dijelovi procesa učenja. Kontrolni popis materijala je pomoć u pripremi nastavnog sata. Raspored nastavniku omogućuje okvirno planiranje vremena.	
Razvijanje kompetencije	Kompetencija političkog odlučivanja i djelovanja: odabir i obrazloženje razloga.
Cilj učenja	Odgovorni smo za odabire u svakodnevnom životu. Razumijevanje dilema i odgovornosti.
Zadaci za učenike	Učenici razmišljaju o odabiru u situacijama suočavanja sa svakodnevnim dilemama i razmjenjuju razloge svog odabira.
Materijali i sredstva	Nastavni materijali 2.1 i 2.2. Radni materijali za učenike 2.1 i 2.2.
Metoda	Plenarna rasprava, predavanje, grupni rad.
Raspored	1. Učenici se bave svakodnevnim dilemama. 10 min.
	2. Učenici se upoznaju s alatom za analizu dileme. 20 min.
	3. Učenici razmjenjuju svoje odluke u školskom testu o rješavanju dileme. 10 min.

Informacije

U ovoj lekciji učenici se upoznaju s važnosti i nužnosti preuzimanja odgovornosti. U nekoj vrsti pokusne primjene, koriste alat kako bi se mogli osvrnuti na svoje odluke o preuzimanju odgovornosti i upoznaju se s osnovnim pojmom dileme.

Svi učenici se odmah aktivno uključuju uz pomoć induktivnog pristupa. Za nekoliko minuta svi učenici u razredu razmišljaju o tome kako riješiti neku dilemu koja im je poznata iz iskustva u razredu.

Prva lekcija se bavi osnovnom temom – suočavanjem s dilemom, odabirom, razmišljanjem o prioritetima prilikom odabira. Umjesto dodavanja dodatnih tema, sljedeće lekcije obrađuju problem rješavanja dileme. Poput ostalih nastavnih cjelina ovog priručnika, i ova nastavna cjelina slijedi didaktičko načelo iscrpne obrade izabrane teme – „Obradi manje, ali bolje“. Razlog zbog kojeg smo izabrali tako malo, a izostavili tako mnogo, je ogromno iskustvo. Intenzitet napora koje ulažemo u učenje polučuje najbolje rezultate, a ne široka obuhvaćenost nekog područja.

Opis lekcije

1. faza: Učenici razmišljaju o svojim odabirima u svakodnevnim situacijama

Nastavni materijal 2.1

Nastavnik najavljuje početak nove jedinice i kao uvod iznosi sljedeći primjer.

Zamisli sljedeću situaciju. U razredu se piše test iz povijesti. Ti si jedan od najboljih učenika iz povijesti, no čak i ti smatraš da je test prilično težak.

Prijatelj iza tebe šapuće i moli te da mu pokažeš svoj test. Ti znaš da je varanje na testovima zabranjeno i da bi i ti i tvoj prijatelj mogli biti ozbiljno kažnjeni kad biste to učinili.

Što bi učinio? Bi li riskirao gubitak prijatelja ili bi prekršio pravilo?

Nastavnik zapisuje dilemu – temu ove lekcije – na ploču ili na preklopnik (*flipchart*).

Upozorova učenike da njihov odgovor mora biti da ili ne – nema alternative ili srednjeg rješenja, niti učenici mogu o tome razgovarati – potom traži da se izjasne dizanjem ruku. Učenici se izjašnjavaju, a nastavnik bilježi rezultate na ploču ili preklopnik (*flipchart*).

Slijedi rasprava. Učenici iznose svoje razloge, a nakon nekoliko minuta nastavnik zbraja i zapisuje glasove na ploču. Možemo očekivati argumente kao što su ovi:

Bi li riskirao gubitak prijatelja ili bi radije prekršio pravilo?	
Da (glasova x)	Ne (glasova y)
Dobri prijatelji uvijek pomažu jedni drugima. I meni će jednog dana trebati pomoć prijatelja. Trebamo si uzajamno pomagati. Svijet bi bio hladan i neprijateljski kada ne bismo brinuli jedni o drugima.	Varanje nije pošteno prema onima koji poštuju pravila. Varanjem riskiram da i ja budem kažnjen. Prijatelji to ne bi smjeli očekivati jedni od drugih. O prijatelju ovisi veličina rizika. S dobrim prijateljem mogu razgovarati i on/ona će poštovati moju odluku.

2. faza: Učenici se upoznaju s alatom za analizu dileme

Radni materijali za učenike 2.1 i 2.2

Nastavnik učenicima dijeli radne materijale za učenike 2.1 i 2.2 i ukratko uvodi pojam dileme (nastavni materijal 2.1). Argumenti koje su učenici iznijeli pokazuju sukob oko odanosti: ili ostajem odan prijateljima kada me mole za pomoć, ili slijedim pravila jer ona svakom jamče jednake šanse u testu. Razlozi koje učenici navode – ili se očekuje da će navesti – tiču se vrijednosti: našeg shvaćanja prijateljstva, odanosti, spremnosti da drugima pomognemo, poštenja, poštivanja pravila i zakona.

Upravo sam suočen/suočena sa situacijom u kojoj ću prekršiti jednu od tih spona odanosti i pratećih vrijednosti – riskirati da izgubim prijatelja, što će utjecati na moj ugled, ili riskirati da budem kažnjen i imati grižnju savjesti budući da sam prekršio pravilo koje zapravo podržavam. Ovakva situacija u kojoj možete izabrati samo pogrešno, umjesto da činite sve što je ispravno, nazivamo dilemom. Sljedeći primjer je tipičan za mnoge dileme:

Kompromis nije moguć. Moraš definirati svoj prioritet.

Vrijeme nalaže da odmah reagiraš što ti otežava pažljivo donošenje odluke.

Kasnije ne možeš promijeniti svoju odluku pa su njeni učinci neopozivi.

Preuzimaš odgovornost – i ti i svi ostali trebate snositi posljedice.

U svakodnevnom životu, kao i kod donošenja političkih odluka, neprestano se suočavamo s dilemama. Njihovo rješavanje je teško jer su problemi često složeni, a odluku moramo donijeti u kratkom vremenu.

Međutim, rješavanje dilema i razmišljanje o našoj odgovornosti je u izvjesnom smislu vještina koju možemo naučiti. Učenje se odvija korak po korak. Nekoliko lekcija bavi se rješavanjem dilema koje u stvarnom životu treba odmah riješiti.

Radni materijal za učenike 2.2 nudi alat koji pomaže u rješavanju dileme. Učenici dobivaju zadatak da taj alat primijene na problem školskog testa. U vremenu od otprilike 5 do 10 minuta, trebaju izabrati jedno ili najviše tri pitanja koja smatraju relevantnim i korisnim te ih pažljivo razmotriti. Donose odluku i u plenarnoj raspravi koja slijedi razgovaraju o razlozima zbog kojih su tako odlučili. Rade u grupama od po tri ili četiri učenika.

3. faza: Učenici razmjenjuju svoje odluke u dilemi oko školskog testa

U zaključnoj plenarnoj raspravi, glasnogovornici grupa predstavljaju odluke svojih grupa i prioritete koji su ih doveli do tih odluka. Nastavnik predsjedava raspravi i posebnu pažnju posvećuje pitanjima i kriterijima kojima su se učenici rukovodili.

Na kraju lekcije, nastavnik komentira ovaj problem i učenicima ukazuje na različite prioritete koje su iznijeli. Razmišljajući o prioritetima kojima se rukovode kod donošenja odluka, učenici preuzimaju odgovornost.